

INFORME SOBRE A SITUACIÓN E ESTADO DO SISTEMA EDUCATIVO EN GALICIA

Curso 92•93

XUNTA DE GALICIA

**INFORME SOBRE A SITUACIÓN E ESTADO DO
SISTEMA EDUCATIVO EN GALICIA**

CURSO 1992/93

PRESENTACIÓN

A lei 3/1986, do 18 de decembro, que crea o Consello Escolar de Galicia, dispón que, por parte deste organismo, se confeccione un Informe Anual sobre a Situación e o Estado do Sistema Educativo na Comunidade Autónoma. Este informe encádrase, evidentemente, dentro do marco competencial que no propio texto legal se fixa para o Consello; isto é, formular propostas á Administración en relación cos asuntos do ensino sobre os que o Consello ten que ser consultado ou sobre calquera outro concernente á mellora da calidade de dito ensino.

Por outra banda, o Regulamento de Réxime interno do Consello Escolar dispón, no seu artigo 24, a) que a confección de dito informe e a súa elevación ó pleno corresponde á Comisión Permanente do Consello. E esta, en uso das atribucións que no mesmo Regulamento lle confiren (artigo 25) propuxo que se lle encargase ó ICE da Universidade de Santiago de Compostela a elaboración do estudio soporte sobre a situación do sistema educativo en Galicia, referido ó curso 1992-93, con base no cal a Permanente puidese cumprir-las seus regulamentarios obxectivos. Este encargo fíxose no marco administrativo dun convenio de cooperación, asinado polo Conselleiro de Educación e Ordenación Universitaria e o Rector da Universidade de Santiago.

A composición concreta do equipo investigador que coordinou o profesor Dr. Antón Costa Rico, faise constar nas páxinas que seguen.

Recibido o referido estudio-soporte por parte da Comisión Permanente, esta realizou sobre el longas sesións de traballo, que levaron a que, en máis do 95% o referido estudio fose asumido, no que atinxía á presentación da situación e tamén en moito do que eran xa posibles suxestións á Administración Educativa. Todo isto, xunto coas propostas elaboradas pola propia Permanente, presentouse ó Pleno en recadros sombreados dentro do propio texto, tal e como agora aparecen nesta publicación.

Houbo tamén elementos de estudio do equipo coordinado polo ICE que a Comisión Permanente non asumiu, por razóns de diversa índole, e hai tamén algúns elementos que non pertencían ó referido estudio e que a Comisión acordou así mesmo engadir por considerar que reflectían aspectos concretos da situación do sistema educativo en Galicia.

O informe final sobre a situación e o estado do sistema educativo en Galicia, ano 1992-93, que agora se presenta, integra deste xeito perspectivas e contribucións derivadas de diferentes ámbitos e

niveis de participación técnica e social, procurando satisfacer a difícil converxencia entre as propostas metodolóxicas e científicas que proceden dos especialistas e os que teñen como base a diversidade de instancias da representación e iniciativa social.

O texto foi definitivamente debatido e aprobado na sesión do Pleno celebrada o día 13 de xullo de 1994, no que así mesmo se acordaron novas modificacións do texto que a dito Pleno lle fora presentado. No referido pleno formuláronse tamén votos particulares por parte de distintos membros do Consello, e que se transcriben nesta publicación a continuación do texto do Informe aprobado.

En nome do equipo investigador do ICE e de todo o Consello Escolar de Galicia agrádese ós distintos órganos da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria a súa colaboración pola achega de datos e informacións.

Angel González Fernandez

VICEPRESIDENTE DO CONSELLO ESCOLAR DE GALICIA

EQUIPO INVESTIGADOR que elaborou o informe técnico que se serviu de soporte para as reflexións do Consello Escolar.

Dirección:

Antón Costa Rico

Coordinadores de Áreas Temáticas:

José A. Caride Gómez

Antón Costa Rico

Miguel Vázquez Freire

Investigadores:

José Armas Castro

Manuel Brañas Pérez

Ánxela Bugallo Rodríguez

J. Antonio Caride Gómez

Antón Costa Rico

Mª Carmen Morán de Castro

Agustín Requejo Osorio

Antonio Rial Sánchez

Xabier F. Rouco Ferreiro

Xosé Rubal Rodríguez

Faustino J. Salgado López

Bieito Silva Valdivia

Miguel Vázquez Freire

Documentalista:

Neves Arza Arza

Membros do Consello Escolar de Galicia

PRESIDENTE

Excmo. Sr. D. Juan Piñeiro Permuy

VICEPRESIDENTE

D. Ángel González Fernández

PROFESORES DE ENSINO PÚBLICO

D. Xesús Ramón Copa Novo

D. Manuel Dios Diz

Dna. Ana María Liñares Pérez

D. Santiago Mayo Ferreiro

D. Francisco Javier Pérez Davila

PROFESORES DE ENSINO PRIVADO

Dna. Obdulia Manso Cupeiro

Dna. Carmen Murado Rodríguez

Dna. Milagros Portabales Vázquez

PAIS DE ALUMNOS

D. José Luís Coladas Calvo

D. Agustín Dosil Maceira

Dna. M^a del Carmen Mansilla Cabanillas

D. José Luís Mañana Varela

Dna. Margarita Martínez Novas

ALUMNOS

D. Ulises Benito Pereira

Dna. Mónica Conde Mella

Dna. María Rivas López

PERSOAL DE ADMINISTRACIÓN E SERVICIOS

D. Juan Domínguez Senande

Dna. Amparo Aurora Vites Miranda

TITULARES DE CENTROS DOCENTES

D. José Antonio Moar Armas

Dna. Mª Sol Pombo Expósito

CENTRAIS SINDICAIS

D. Herminio Barreiro Rodríguez

D. Pablo Naya Seoane

D. Xosé Benito Núñez López

FEDERACIÓNS ENSINO PRIVADO

D. Marcelino Fuentes Ramos

D. Joaquín Nieto Isidro

ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA

- D. Juan José Bértolo Cadenas
- D. Jaime García García
- D. Angel González Fernández
- D. Gerardo Muñoz Sánchez Brunete
- D. Antonio Peleteiro Fernández
- D. Manuel Regueiro Tenreiro

UNIVERSIDADES

- D. Manuel Rafael Bermejo Patiño
- D. Agustín Requejo Osorio

PERSONALIDADES DE RECOÑECIDO PRESTIXIO

- D. Jaime García Rodríguez
- D. Juan José Rodríguez de Llauder Riesco

REPRESENTANTES DA ADMINISTRACIÓN LOCAL

- D. José Álvarez Cid
- D. Xulio Calviño Rodríguez
- D. José María Castro Vázquez
- D. Enrique Fernández González
- D. Francisco Fernández Santiso
- D. José Luis Méndez Romeo
- D. José Toja Parajo
- D. José Luis Torres Colomer

MOVEMENTOS DE RENOVACIÓN PEDAGÓXICA

D. Antonio Pedro Cid González

D. Xosé Ramos Rodríguez

D. Manuel Domingo Velo Gantes

SEMINARIO ESTUDIOS GALEGOS

D. Antón Costa Rico

CONSELLO DA XUVENTUDE

D. Antonio Javier Veiga Bouza

SECRETARIO XERAL

D. José Ramón Lete Lasa

COMISIÓN PERMANENTE

D. Angel González Fernández - PRESIDENTE

D. Xesús Ramón Copa Novo

D. Enrique Fernández González

Dna. María Carmen Mansilla Cabanillas

D. José Antonio Moar Armas

D. Agustín Requejo Osorio

D. José Ramón Lete Lasa - SECRETARIO

**INFORME SOBRE A SITUACIÓN E ESTADO DO SISTEMA
EDUCATIVO EN GALICIA
CURSO 1992/93**

ÍNDICE

PRESENTACIÓN

EQUIPO INVESTIGADOR

RELACIÓN DE CONSELLEIROS

**I. EDUCACIÓN E AUTONOMÍA POLÍTICA: O MARCO POLÍTICO-ADMINISTRATIVO DA
EDUCACIÓN EN GALICIA**

I.1. O marco global.....	3
1.1. A Constitución Española, o Estado das Autonomías e a elaboración da Política Educativa.....	3
1.2. A atribución de competencias educativas ós distintos entes Públicos.....	6
1.3. Coordinación e cooperación entre as diversas Administracións.....	10
1.4. A participación social na política educativa no Estado das Autonomías.....	10
1.5. A cooperación internacional educativa e a súa incidencia na política educativa.....	12
1.6. O financiamento do sistema educativo: o tratamento da autonomía financeira das CCAA.....	12
I.2. Autonomía e Educación en Galicia.....	16
2.1. Competencias educativas e transferencias á CA de Galicia.....	16
2.2. A ordenación da Administración Educativa Autonómica.....	19
2.2.1. Antecedentes.....	19
2.2.2. A actual ordenación da Administración Educativa. A Consellería de Educación (1993).....	21
2.3. A dimensión dos recursos humanos da Administración Educativa.....	24
2.4. O desenvolvemento das funcións normativas a cargo da Consellería de Educación.....	24

2.5. O financiamento do sistema educativo galego.....	25
2.5.1 Os presupostos da Consellería de Educación.	29
2.6. O Parlamento e a Educación.....	33
2.7. A participación educativa: Consellos Escolares de Centro.....	35
2.8. Notas.....	36

II. A ESTRUCTURA INSTITUCIONAL DO SISTEMA EDUCATIVO.

II.1. Introducción.	43
II.2. A Educación Preescolar/Infantil.....	46
2.1. O marco normativo.	46
2.2. Centros, Unidades e Postos Escolares.....	47
2.3. O Alumnado.....	49
2.4. O Profesorado.....	52
2.5. A distribución territorial.....	54
2.6. A evolución dos indicadores.....	57
II.3. O Ensino Xeral Básico.....	60
3.1. O marco normativo.....	60
3.2. Os Centros.....	61
3.3. Unidades e Postos Escolares.....	65
3.4. O Alumnado.....	70
3.5. O Profesorado.....	75
3.6. A evolución dos indicadores.....	76
3.6.1. Alumnos/Unidade.....	76
3.6.2. Alumnos/Profesor.....	77

3.7. Ensino básico a distancia.....	78
3.7.1. O CEGBAD.....	78
3.7.2. Radio ECCA.....	79
II.4. A Educación Especial.....	81
4.1. O marco normativo.....	81
4.2. Os Centros de Educación Especial.....	83
4.3. Unidades de Educación Especial en centros específicos e en centros ordinarios.....	84
4.4. O Alumnado.....	84
4.5. O Profesorado.....	85
II.5. A Educación de Adultos.....	87
5.1. O marco normativo.....	87
5.2. Analfabetismo e niveis de estudos da poboación.....	89
5.3. Os Centros de Educación de Adultos.....	93
5.4. O Alumnado.....	94
5.5. O Profesorado.....	96
5.6. A distribución territorial de unidades e alumnos.....	96
II.6. Os Ensinos Medios: Bacharelato e COU.....	101
6.1. Introducción.....	101
6.2. Centros, Unidades e Postos escolares.....	101
6.2.1. Os Centros.....	101
6.2.2. As Unidades escolares.....	103
6.2.3. Os Postos escolares.....	103
6.3. O Alumnado.....	104
6.3.1. Alumnos matriculados.....	104
6.3.2. Distribución do alumnado por niveis.....	106

6.4. O Profesorado	107
6.5. A evolución dos indicadores.....	108
6.6. A distribución territorial.....	109
6.7. O Ensino Medio a distancia: o INGABAD.....	113
6.8. A experimentación da Reforma. Curso 1992/93	114
II.7. Os Ensinos Medios: A Formación Profesional.....	115
7.1. Introducción.....	115
7.2. Centros e Postos escolares.....	116
7.3. O Alumnado.....	119
7.3.1. Distribución do alumnado segundo ramas profesionais.....	121
7.4. O Profesorado.....	122
7.5. Distribución territorial dos alumnos e das ramas de FP.....	123
7.6. A experimentación dos Módulos Profesionais.....	126
7.7. A evolución dos indicadores.....	127
7.8. As Prácticas en Alternancia.....	130
II.8. As Ensinanzas de Artes Aplicadas e Oficios Artísticos.....	132
8.1. Introducción.....	132
8.2. A rede galega de Escolas de Artes Aplicadas e Oficios Artísticos.....	133
II.9. As Ensinanzas de Idiomas.....	134
9.1. Introducción.....	134
9.2. A rede galega de Escolas Oficiais de Idiomas.....	134
II.10. As Ensinanzas Musicais e de Danza.....	136
10.1. Introducción.....	136
10.2. Datos relativos á situación actual de Galicia.....	136

III. ORDENACIÓN ACADÉMICA E REFORMA EDUCATIVA.

III.1. O tránsito da LXE para a LOXSE. Notas introductorias.....	141
III.2. A progresiva implantación da LOXSE.....	143
2.1. Os aspectos estruturais.....	143
2.1.1. Mapa escolar.....	143
2.1.2. Ratios.....	143
2.1.3. Novas estruturas de apoio no propio centro.....	145
A. Servicios de orientación educativa nos centros.....	145
B. Equipos de normalización lingüística.....	147
2.1.4. Equipos de apoio externo:.....	147
A. Gabinete Psicopedagógico.....	148
B. Gabinete de Estudos para a Reforma Educativa.....	149
C. Centros de Recursos.....	154
D. Centros de Formación Continuada do Profesorado.....	154
E. Equipos Psicopedagógicos de Apoio.....	155
F. Coordinadores docentes de galego.....	156
2.2. Calendario e temporalización da implantación.....	157
2.2.1. Modificación no calendario de implantación.....	157
2.2.2. Decretos de ensinanzas mínimas e deseños curriculares.....	158
2.2.3. Implantación do segundo ciclo da Educación Infantil.....	159
2.2.4. Implantación da Educación Primaria.....	160
2.2.5. Implantación anticipada da ESO.....	161
2.2.6. Os módulos profesionais.....	166
2.2.7. Os novos bacharelatos.....	170
2.3. Os contidos transversais.....	173
2.3.1. A educación para a saúde.....	173
2.3.2. Educación para o consumo.....	174
2.3.3. Educación Ambiental.....	174

III.3. Formación do profesorado.	176
3.1. Planos Anuais de Formación do profesorado.	176
3.2. Outros programas de formación do profesorado.	177
3.3. Programas especiais: o NMAI.	178
IV. O ALUMNADO.	
<hr/>	
IV.1. Introducción.	183
IV.2. Condicións formais do acceso.	1865
2.1. A entrada no sistema educativo.	185
2.2. Educación Preescolar/Educación Infantil.	185
2.3. Educación Xeral Básica/Educación Primaria.	185
2.4. Bacharelato/Educación Secundaria.	186
2.5. Formación Profesional.	188
2.6. Curso de Orientación Universitaria/Estudios Universitarios.	189
2.7. Outras modalidades do ensino.	190
2.8. Validación de títulos e estudos estranxeiros.	192
IV.3. Condicións reais do acceso.	195
3.1. O dereito á educación.	195
3.2. O exercicio do dereito á educación nos niveis básicos.	195
3.3. Gratuidade nos centros públicos.	196
3.4. Gratuidade nos centros privados concertados.	197
3.5. Réxime de bolsas e axudas.	202

IV. 4. Dereitos e deberes dos alumnos.	205
IV.5. O seguro escolar.	208
IV.6. O exercicio do dereito á educación polos grupos máis desfavorecidos.	209
IV.7. O Programa de Educación Compensatoria.	210
7.1. Sub-programa "Centros de Recursos".	213
7.2. Sub-programa de "Servicios de Apoio a Centros incompletos".....	215
7.3. Sub-programa de "Apoio ós alumnos de 14-15 anos".	215
7.4. Sub-programa "Preescolar na casa".....	216
7.5. Sub-programa destinado á poboación marxinada (minorías culturais).....	217
IV.8. Educación no Exterior.	219
IV.9. Os servicios de orientación escolar e profesional.	221
IV.10. A integración escolar.	229
IV.11. O rendemento escolar.	236
IV.12. O dereito á educación: Outras contribucións.	243
V. OS CENTROS DE ENSINO.	
<hr/>	
V.1. Introducción.	247
V.2. Requisitos e condicións de funcionamento.	249
V.3. Organización e funcionamento dos centros educativos.	250
V.4. A Inspección Técnica de Educación.	253
V.5. Xestión económica e gastos de funcionamento dos centros educativos.	256
5.1. Criterios e bases para o establecemento dos gastos de funcionamento dos centros de educación.....	256
5.2. Procedementos.....	257
5.3. Módulos de asignación económica e distribución provincial de créditos de gastos de funcionamento.	258
5.4. O financiamento público dos centros privados concertados.....	261

V.6. Situación infraestructural e dotación material dos centros.	262
V.7. Os Servicios complementarios.	264
7.1. Os aspectos normativo-administrativos.	264
7.2. A realidade do transporte escolar en cifras.....	266
7.3. Servicios e usuarios de comedores escolares.	268
7.4. Residencias escolares/Escolas- Fogar.	270
V.8. Os Consellos Escolares e a participación educativa.	272

VI. O PROFESORADO.

VI.1. Profesorado Público e Privado.	281
1.1. O réxime estatutario do profesorado público.	281
1.2. O réxime laboral do profesorado privado.....	284
1.3. Acceso á función pública docente.	284
1.4. Promoción docente.	285
1.5. Cadros de persoal e mobilidade do profesorado.....	286
1.6. O sistema retributivo do profesorado.	288
1.6.1. Ensino público.....	288
1.6.2. Ensino privado.....	295
VI.2. As organizacións sindicais do Profesorado. Relacións coa administración educativa.	300
2.1. O marco legal. Consideracións xerais.	300
2.2. A representación sindical do persoal docente nos centros non universitarios.	301
2.3. A Mesa Sectorial de negociación.....	302

VI.3. A formación en exercicio do profesorado.....	304
3.1. Antecedentes.....	304
3.2. Revisión da política de perfeccionamento do profesorado: O Plano Galego de Formación Continuada do Profesorado de niveis non universitarios.	306
3.3. Organización do perfeccionamento do profesorado (1989/90 a 1991/92).....	307
3.4. Os Centros de Formación Continuada do Profesorado (CEFOCOPS).....	309
3.4.1. Actividades de formación do profesorado desenvolvidas a través dos CEFOCOPS.	310
3.4.2. Persoal Formador.....	314
3.4.3. A actividade dos CEFOCOPS: Balance analítico.	314
3.5. O perfeccionamento do profesorado a través doutras actividades e institucións.....	317
3.5.1. Formación en centros.....	318
3.5.2. Seminarios Permanentes.....	319
3.5.3. Programas de autoformación do profesorado.....	320
3.6. O desenvolvemento da investigación e da innovación educativa.	322
3.7. O financiamento público da Formación en Exercicio.	322
3.8. Avaliación da Formación Permanente do Profesorado.	324
3.9. Dinámicas de protagonismo pedagóxico.....	328

VII. EDUCACIÓN E DEBATES SOCIAIS.

VII.1. O debate sobre a Xornada Escolar.....	333
1.1. Dos procesos normativos á implantación.....	333
1.2. Análise das condicións da experimentación.....	337
1.3. Caracterización institucional dos centros.....	338
1.4. Un punto de chegada: Curso 1993/94.	339

VII.2. A Educación no medio rural	340
2.1. Aproximación a unha problemática educativa.	340
2.2. Das necesidades dun cambio ás alternativas da Reforma.	342
2.3. Normativa e praxe dunha proposta: Os Colexios Rurais Agrupados.	343
VII.3. O proceso de Normalización Lingüística no Ensino.....	347
3.1. O proceso de Normalización Lingüística no Ensino. Situación legal actual.	348
3.2. Ensino da Lingua Galega.	349
3.3. Ensino en galego.	351
3.3.1. Marco normativo.	351
3.4. Equipos de Normalización Lingüística.	351
3.4.1. Perspectiva xeral.	352
3.4.2. Situación por provincias.	352
3.4.2.1. Provincia da Coruña.	352
3.4.2.2. Provincia de Lugo.	352
3.4.2.3. Provincia de Ourense.	354
3.4.2.4. Provincia de Pontevedra.	354
3.4.3. Formación do Profesorado e actividades formativas para os pais.	355
3.4.4. Promoción da elaboración de material didáctico.	358
3.4.5. Recursos técnicos ó servizo da Dirección Xeral de Política Lingüística no ensino.	359
3.4.6. Dinámicas sociais a prol da normalización do galego no ensino.	360

ANEXOS DO CAPÍTULO II.

VOTOS PARTICULARES